

De kruisweg uit de Sint Janskerk te Roosendaal

Spirit
in Roosendaal

Jan Jongmans

De kruisweg uit de Sint Janskerk te Roosendaal

Jan Jongmans

De kruisweg uit de Sint Janskerk te Roosendaal

Spirit in Roosendaal is een initiatief van de Sint Norbertusparochie,
de Zusters Franciscanessen van Mariadal en de Protestantse Gemeente Roosendaal.

Bankrekening: NL06 RABO 0153554827 t.n.v. RK Sint Norbertusparochie inzake Spirit in Roosendaal

Postadres: Sint Josephstraat 2, 4702 CW Roosendaal

E-mail: spiritinroosendaal@gmail.com

Contactpersoon: Marjeet Verbeek / 06-15955443

Website: www.spiritinroosendaal.nl

Op deze website worden ook eventuele toekomstige exposities van de kruisweg aangekondigd.

Samenstelling: Jan Jongmans 2017

Beeld- en tekstredactie: Marius Broos en Marjeet Verbeek

ISBN: 978-90-821981-1-9

Copyright: Spirit in Roosendaal, Jan Jongmans, 2017

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van uitgever en auteur.

Inhoud

Voorwoord	7
Inleiding	9
Ontstaan en geschiedenis van de Sint Janskerk	11
Ontstaan en geschiedenis van de kruisweg	13
De krijttekeningen	14
De dichtregels	19
De kruisweg in de pers	22
Afscheid van de kruisweg in de Sint Janskerk	24
Staties	26
Nawoord	55
Colofon	57

Het raadhuis (rechts) en de Sint Janskerk gezien vanaf de Markt. Foto Tino Lammers.

Voorwoord

De kruisweg zoals we die in bijna alle katholieke kerken zien, gaat terug op de gewoonte van pelgrims in Jeruzalem om de weg te volgen die Jezus was gegaan naar Golgotha, de plaats van zijn kruisiging. De oudste beschrijving van die pelgrimsweg in Jeruzalem is uit het jaar 380.

Egeria, een aanzienlijke dame, afkomstig uit Zuid-Frankrijk, beschrijft in haar reisverslag de liturgie van de Goede Week en Pasen zoals ze die in Jeruzalem meemaakt. Op verschillende plaatsen in en rond Jeruzalem staat men stil (statie) en leest men de passages uit het lijdensverhaal die zich daar hebben afgespeeld. Deze vorm van processie-liturgie namen de pelgrims mee naar West-Europa. Aanvankelijk werden er kruiswegen aangelegd op heuvels en later in de buurt van kerken. Een mooi voorbeeld daarvan is te zien in Antwerpen naast de Sint Pauluskerk.

Rond het jaar 1700 worden de kruiswegstaties aangebracht in de kerken zelf. Aanvankelijk door veertien kruisjes te markeren op de kerkmuren en allengs door de passages van de lijdensweg uit te beelden in beeldhouwwerk of schilderijen. De gewoonte om de kruisweg te bidden werd een vast onderdeel van de geloofspraktijk in de veertigdaagse Vastentijd, met name op de vrijdagen.

De kruisweg van de Sint Janskerk in Roosendaal van de hand van Guido van de Griendt staat in een lange traditie en is herkenbaar als zodanig. Tegelijk is het een heel persoonlijk kunstwerk. Het is een verhaal dat ons eerst in contact brengt met het lijden van Jezus en daar doorheen ons doet stil staan bij het lijden van alle mensen, van alle tijden. Deze kruisweg brengt de intimiteit van universaliteit van menselijk lijden bijeen, nodigt uit tot stilstaan, kijken en geraakt worden.

Het is jammer dat deze kruisweg niet permanent zichtbaar kan zijn. Daarom is de publicatie van dit boekje van belang. Het is de vrucht van de inzet van Jan Jongmans. Hij behartigt als geen ander het behoud van religieus erfgoed in Roosendaal. We zijn hem daarvoor veel dank verschuldigd.

Han Akkermans, pastoor te Roosendaal, januari 2017

Kruiswegstaties en teksten, na veertig jaar nog broederlijk tezamen in de Sint Janskerk, 7 april 2003.
Op de voorgrond hangt statie XI.

Inleiding

In dit boekje besteden we aandacht aan een originele en fraaie kruisweg. Deze werd in opdracht van de parochie Sint Jan in 1962 getekend door Guido van de Griendt en daarna van dichtregels voorzien door Frans de Clercq. Het werk was bedoeld als een nieuwe kruisweg, één die beter zou passen bij de lichte en sobere stijl van de karakteristieke Waterstaatskerk.

Om de kruisweg goed te kunnen plaatsen, beschrijven we eerst de geschiedenis van de parochie, die begint bij de Norbertijnen uit Tongerlo en eindigt met een fusie tot één parochie voor Roosendaal, de Sint Norbertusparochie. Ook de kerk heeft meerdere gedaanten ondergaan: van kapel (13de eeuw) tot gotische kerk (15de eeuw) en tot Waterstaatskerk (19de eeuw).

In 1962 tekende de jonge kunstenaar Guido van de Griendt de kruisweg en Frans de Clercq maakte daarbij dichtregels. Frans is overleden, maar Guido kon ons vertellen wat hij beoogde met zijn in Siberisch krijt getekende kruisweg. Hij wilde terug naar wat hij beschouwde als de essentie van de kruisweg: de universaliteit van Christus' lijden in veertien staties. Tevens gaf hij ons een kijkje in het boeiende proces van het tot stand komen van wat hij noemde "een beeldroman in veertien scènes".

Tot slot laten we deze nieuwe kruisweg in al zijn schoonheid zien.

Interieur Sint Janskerk, circa 1935. Ansichtkaart.

Ontstaan en geschiedenis van de Sint Janskerk

In 1266 wilden de bewoners van de drie donken (hoger gelegen gronden) rond het huidige hart van Roosendaal een eigen kapel bouwen. Ze richtten een verzoek aan de bisschop van Luik via de Norbertijnen van de abdij van Tongerlo. Ze kregen de goedkeuring en in 1268 stond de kapel er op de plek van de huidige Sint Janskerk (gewijd aan Sint Johannes de Doper). Uit dank schonken de bewoners grond aan de Norbertijnen. Deze schenking werd bevestigd door de Heer van Breda. De kapel, gewijd aan de Heilige Maagd Maria, kreeg enkele parochiële rechten. Vanuit de parochiekerk in Nispen werd de Roosendaalse kapel bediend door de Norbertijnen.

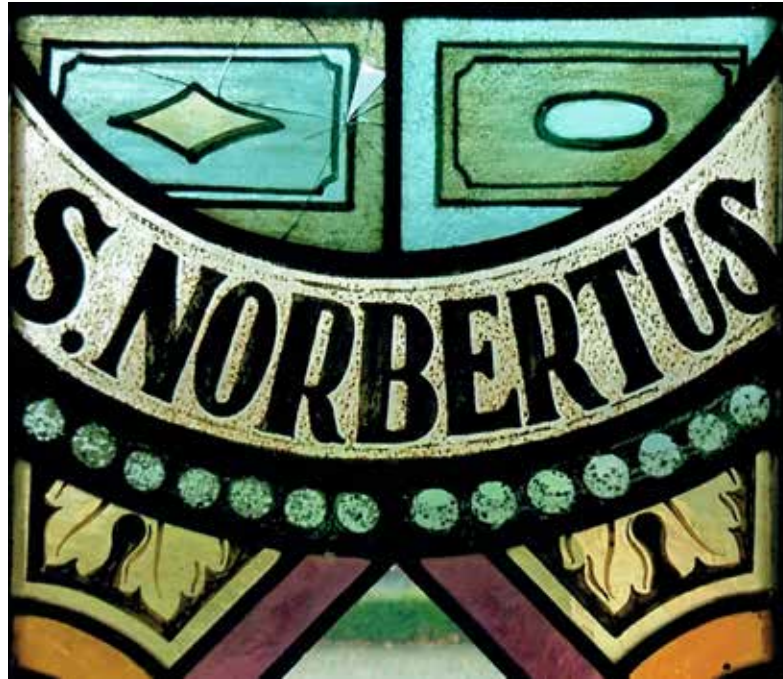
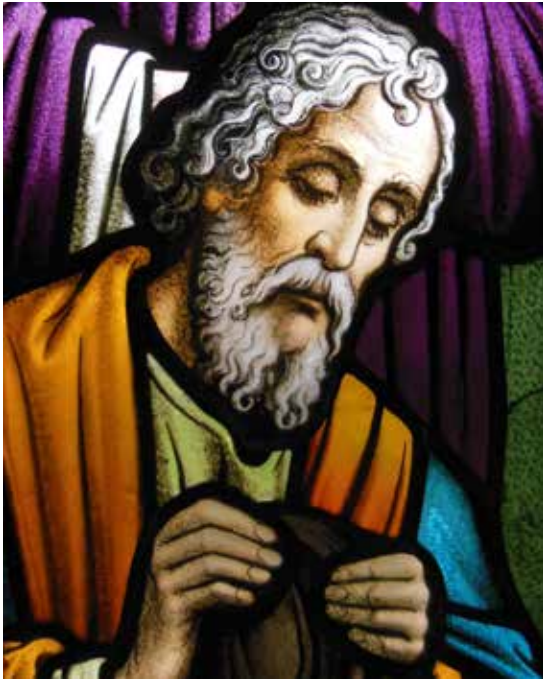
Sint Janskerk na vernielingen, circa 1600.
Tekening J.J. Werz, op basis van gravures. Ansichtkaart.

Het was de beginperiode van het ontstaan van Roosendaal. Door toedoen van de Norbertijnen kwam in die tijd de turfwinning op gang. Die werd zo grootschalig, dat ze liep van Roosendaal tot voorbij Nieuwmoer en Kalmthout. Maar liefst twee turfhoofden telde Roosendaal. Dit bracht welvaart en groei van de bevolking met zich mee. Vermoedelijk al vóór 1459 werd de kapel vervangen door een gotische kerk.

In 1510 ontstond in Roosendaal een zelfstandige parochie. In 1572 werd Roosendaal tijdens de eerste jaren van de Tachtigjarige Oorlog door brand verwoest. De parochie, inmiddels Sint Jan de Doper geheten, herbouwde de kerk in een kleinere vorm. Rond 1600 werd deze opnieuw door brand verwoest en in 1611 nogmaals herbouwd.

Tijdens de protestantse overheersing na 1648 ging de Sint Janskerk over in protestantse handen. De Roosendaalse katholieken moesten uitwijken naar een houten schuurkerk, net over de grens van het huidige België (Steenpaal). Later werd de schuurkerk overgeplaatst naar de plek waar nu schouwburg De Kring staat. In de achttiende eeuw raakte de Sint Janskerk in verval en in 1807 werd hij gesloopt. De toren kon met twee luidklokken bewaard blijven: de Sint Jan Baptist uit 1635 en de Salvator uit 1640. Deze klokken hangen nu nog in de toren van de huidige Sint Janskerk.

Tijdens opgravingen in 2013, op het kerkhof rond de kerk, zijn tussen de graven en skeletten veel fragmenten gevonden van beelden en ornamenten van de oude gotische kerk. Waarschijnlijk was destijds het terrein opgehoogd met puin van de oude kerk voor de bouw van de nieuwe Sint Janskerk, een zogenaamde Waterstaatskerk, gebouwd tussen 1834 en 1839 onder toezicht en met subsidie van het Ministerie van Waterstaat.

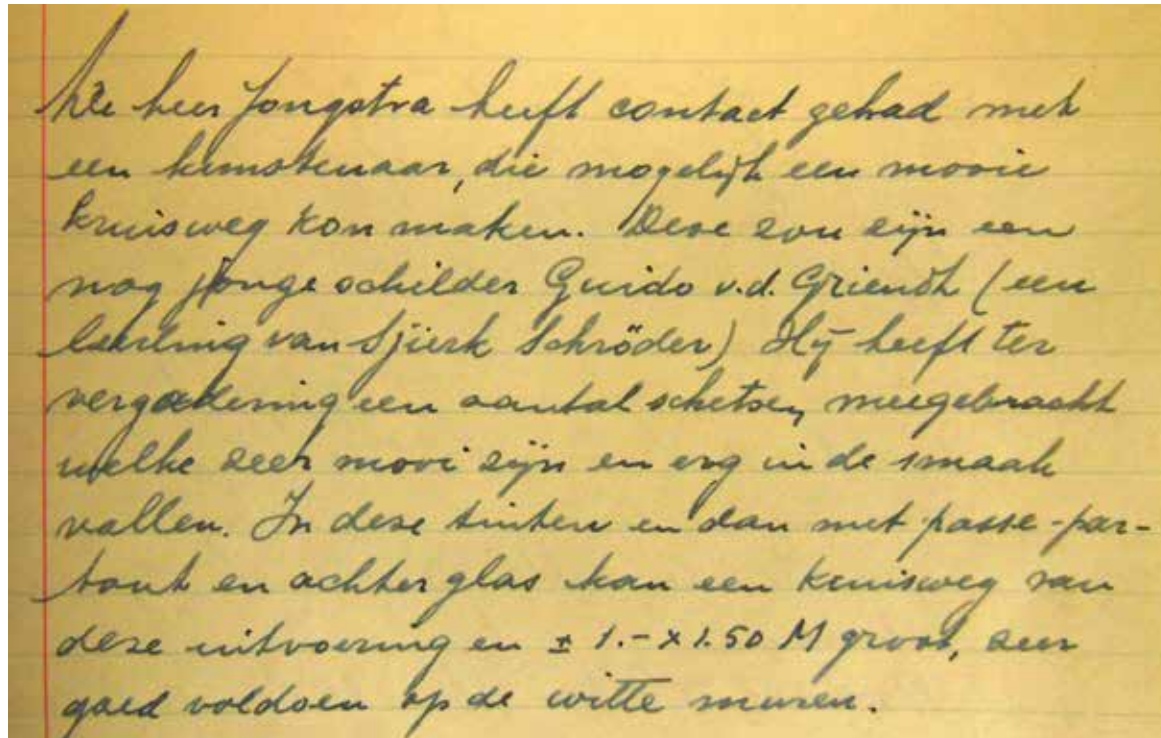
Twee bewaard gebleven fragmenten van de glas-in-loodramen uit de jaren dertig.

Uniek voor deze Waterstaatskerk was het wit bepleisterde interieur met een noorder- en zuidertransept, een kruisbeuk. Rond 1930 werd onder pastoor E. Derikx volgens de tijdgeest van die jaren het interieur gepolychromeerd. Er werden schilderijen aangebracht en de heldere vensters kregen gekleurd glas-in-lood. Na de Tweede Wereldoorlog bleek dat de kerk toch wel schade had opgelopen aan interieur en ramen. Mede daardoor rijpte het plan om de kerk te restaureren naar het oorspronkelijke, sobere interieur: helder en licht.

Ontstaan en geschiedenis van de kruisweg

Pas begin jaren zestig werd onder Norbertijn en pastoor A. Romme door architect F. Sturm en onder begeleiding van de Rijksdienst voor Monumentenzorg aan de restauratie begonnen. Men wilde de kerk in zijn oorspronkelijke schoonheid herstellen.

Een van de vraagstukken betrof de oude kruiswegstaties. Deze bonte afbeeldingen in een zwarte lijst pasten niet langer in een sobere witte kerk. In november 1961 besloot het toenmalige parochiebestuur een nieuwe kruisweg te laten maken. Op aanbeveling van professor Sierk Schröder benaderde penningmeester Jongstra de jonge kunstenaar Guido van de Griendt. Deze kwam met schetsen die volgens de notulen 'zeer mooi zijn en erg in de smaak vallen'. Hij kreeg de opdracht.

De heer Jongstra heeft contact gehad met een kunstenaar, die mogelijk een mooie kruisweg kan maken. Deze zou zijn een nog jonge schilder Guido v.d. Griendt (een leerling van Sierk Schröder). Hij heeft ter vergadering een aantal schetsen meegebracht welke zeer mooi zijn en erg in de smaak vallen. In deze kist en dan met passe-partout en achter glas kan een kruisweg van deze uitvoering en $\pm 1. - \times 1.50$ M groot, een goed voldoen op de witte muren.

Gedeelte uit de notulen van de vergadering van het kerkbestuur op 9 november 1961.

De krijttekeningen

Guido van de Griendt was 29 jaar en zat in het laatste jaar van zijn opleiding aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam, toen hem gevraagd werd de nieuwe kruisweg voor de Sint Janskerk te maken. Hij is afkomstig uit 's-Hertogenbosch en van katholieke huize. Hij was dan ook bekend met het lijdensverhaal van Christus. Bovendien raakte hij tijdens zijn opleiding vertrouwd met de geschiedenis van de religieuze kunst en zag hij talloze kruiswegen in kerken in binnen- en buitenland. Die voorbereiding maakte hem tot een uitstekende kandidaat om zijn eigen persoonlijke kruisweg te maken.

Op 21 november 2016 bekijken Guido van de Griendt (links) en pastoor Han Akkermans de kruiswegstaties.

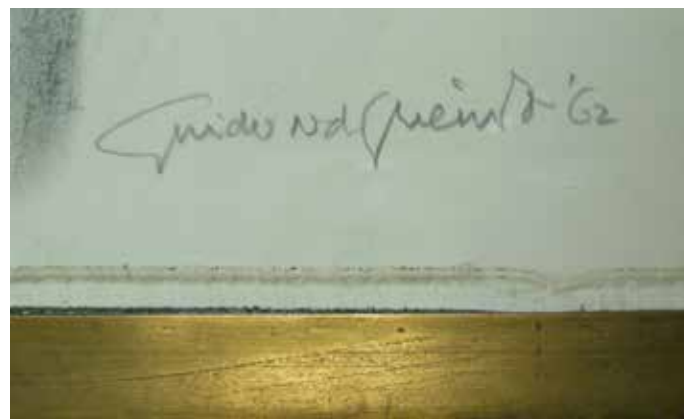

Guido van de Griendt bij zijn voorstudies uit 1962.

De kunstenaar wist al van tevoren dat hij zijn kruisweg in zwart-wit wilde tekenen en niet in kleur wilde schilderen. Een getekende kruisweg in zwart-wit laat immers alles weg wat afleidt van de essentie van het lijdensverhaal. Guido wilde laten zien wat er met Christus was gebeurd en waarom het was gebeurd. Op de tekeningen zien we dan ook niets wat ons daarvan kan afleiden: geen omgeving, geen gebouwen, geen omstanders, geen attributen. Alleen de hoofdpersonages komen in beeld. En dan ook nog schetsmatig, want hij wilde niet dat de figuren teveel zouden lijken op mensen in je eigen leven. Ook ledematen als de handen tekent hij schetsmatig, suggestief. Het ging hem erom een hand te verbeelden die de ene keer streelt en de andere keer pijn lijdt of slaat. Zo wilde Guido de

toeschouwer emotioneel in contact brengen, niet alleen met het lijden van Christus, maar daar doorheen ook met het lijden van alle mensen, van alle tijden. Hij zocht naar een verbeelding van een universele Christus.

Dat vind je terug in de kruisweg. Als je bijvoorbeeld naar statie XII kijkt, met Christus aan het kruis, dan zie je dat Christus' gelaat onherkenbaar is en het kruis zowat afwezig. Christus wordt zo zelf tot het kruis. En in statie XI, wanneer Christus aan het kruis genageld wordt, zie je zelfs alleen maar zijn arm en hand. Hier staan de soldaten die hem aan het kruis nagelen centraal. Op deze manier wilde de kunstenaar verbeelden wat voor hem de essentie van de kruisweg van Christus was. En hij wilde de toeschouwer daar emotioneel bij betrekken. Hij wilde een kruisweg maken waarbij je kunt denken, voelen en bidden.

De handtekening van Guido van de Griendt, dichtbij de koperen lijst.

Guido koos voor zwart Siberische krijttekeningen op wit tekenpapier van 100 bij 120 cm. Het was papier van hoge kwaliteit. Na 55 jaar getuigen niet alleen de staties, maar ook de vele voorstudies daarvan. Hij kreeg het papier van de Roosendaalse drukkerij Van Poll Suykerbuyk. Tevens wilde hij zijn tekeningen achter glas, op zwaar meubelplaat en met een smalle koperen lijst, zodat alle aandacht gericht zou blijven op het lijdensverhaal.

In 2016 zag de 83-jarige kunstenaar zijn kruiswegstaties voor het eerst na 54 jaar terug. Dat raakte hem diep en de verhalen over die tijd kwamen los. Zo herinnert hij zich nog goed dat hij in de zomer van 1962 zijn intrek nam in de toenmalige schouwburg Katholieke Kring om de kruisweg te tekenen. Alleen in de weekenden ging hij naar huis. Hij sliep in de kleedkamer en meed verder elk contact met de buitenwereld wanneer hij aan het werk was. Hij herinnert zich dat hem elke ochtend een fles melk werd bezorgd door de melkboer, die vaak vergezeld werd door een jongen. Jaren later kwam hij erachter dat deze jongen Peter Oosterbos heette en zo geïnspireerd raakte door Guido's werken aan de krijttekeningen in de schouwburg dat hij later zelf aan de Kunstacademie Sint Joost in Breda ging studeren. Ook weet Guido nog goed hoe welkom hij was na zijn harde werken bij de familie Van Poll Suykerbuyk.

Vier maanden lang werkte Guido ongestoord in zijn atelier achter het toneel. Het was een bewuste keuze om zich op te sluiten in de schouwburg. Dat gaf hem een concentratie die hij thuis nooit had kunnen krijgen. Hij had die focus nodig om samenhang aan te brengen in de veertien staties van de kruisweg. Want een kruisweg is eigenlijk een groot beeldverhaal, een soort stripverhaal in veertien scènes. Het was van groot belang dat van de eerste tot de laatste statie de stijl dezelfde bleef en dat de figuur van Christus in dezelfde stijl werd getekend. Om stijlvast te blijven en de samenhang tussen de scènes te bewaken, hing hij de krijttekeningen aan de trekkenwand tussen de coulissen, zodat hij eerst de voorstudies en later de definitieve krijttekeningen altijd in het vizier had.

Guido van de Griendt herinnert zich dat hij in die vier maanden in de schouwburg diep betrokken raakte op het lijdensverhaal van Christus. Om dat lijden goed te tekenen, moest hij er gevoelsmatig in kruipen, de pijn voorstelbaar maken. Het resulteerde in een aangrijpende en ontroerende beeldroman, die de toeschouwer brengt bij de essentie van het lijdensverhaal.

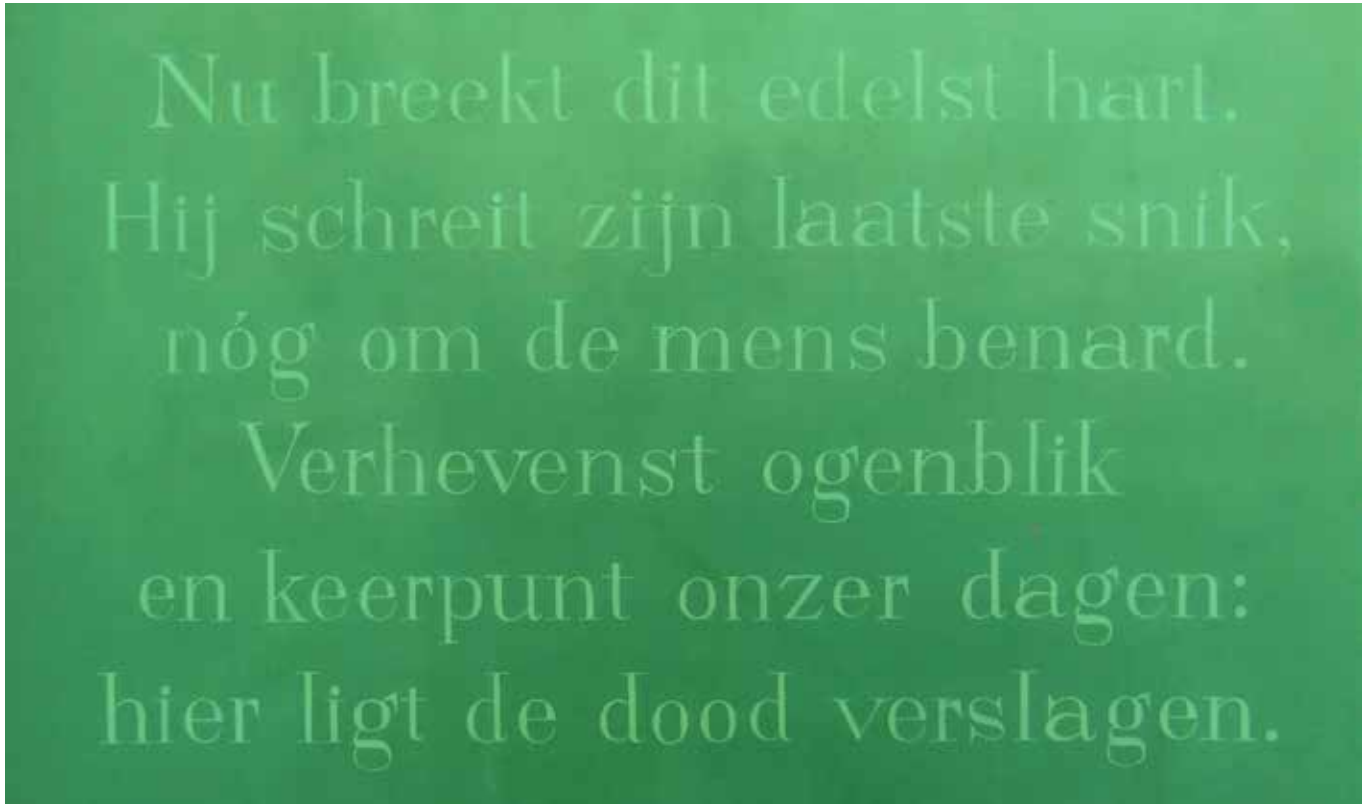
Fragment uit statie I - Jezus wordt ter dood veroordeeld.

De dichtregels op de lambrisering.

De dichtregels

Toen de kruisweg gereed was in september 1962 werd er vanuit het parochiebestuur gezocht naar iemand die een passende tekst bij de staties kon maken. De keuze viel op Frans de Clercq, in die tijd kabinetschef van de burgemeester en verdienstelijk schrijver, columnist en dichter. Bij elke statie maakte Frans dichtregels. Ze werden met lof ontvangen door pastoor A. Romme. In de parochievergadering van 28 maart 1963 staat te lezen: *'De Heer Fr. de Clercq heeft de onderschriften geheel gratis gemaakt. Men zou de Heer de Clercq daarvoor wel een geschenk willen geven. Z. Eerw. Heer Pastoor heeft al eens gevraagd wat hij gaarne zou hebben. Hij zal een opgave daarvan doen en er zal dan iets gekocht kunnen worden.'*

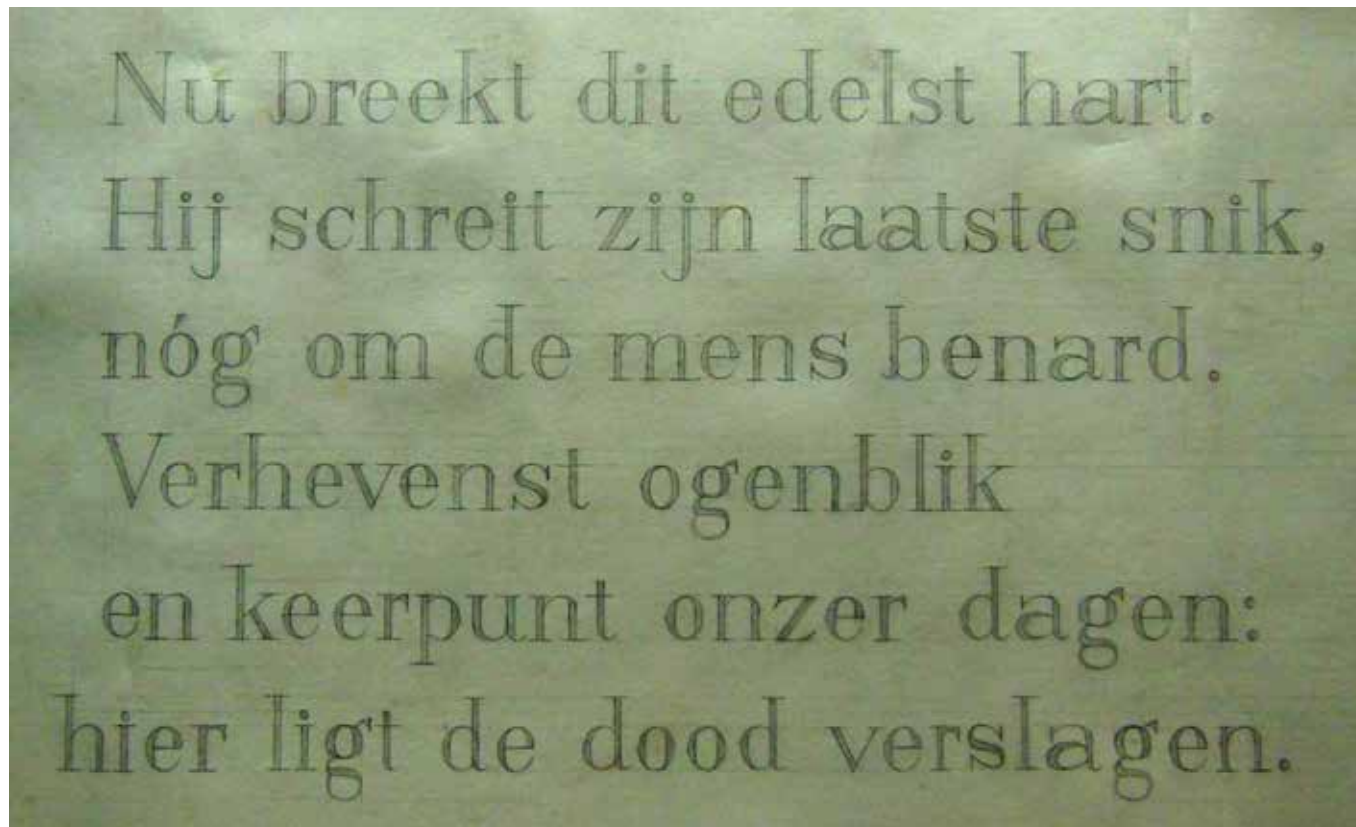
Nu breekt dit edelst hart.
Hij schreit zijn laatste snik,
nóg om de mens benard.
Verhevenst ogenblik
en keerpunt onzer dagen:
hier ligt de dood verslagen.

De dichtregels onder statie XII.

Frans de Clercq kan niet meer gevraagd worden waarom hij zijn dichtregels zo heeft gemaakt. Hij overleed in 2012 op 92-jarige leeftijd.

Tenslotte moesten de dichtregels nog aangebracht worden op de zachtgroene lambrisering onder de staties. Het schildersbedrijf G.J. UijtdeHaag uit de Raadhuisstraat, dat het schilderwerk aan de restauratie van de kerk had uitgevoerd, bood als dank aan om de dichtregels gratis op de lambrisering te zetten.

Zoon Cees kreeg als twintigjarige de opdracht om de regels zo te schilderen dat de tekst tot op vier à vijf meter goed leesbaar was, maar op afstand verloren ging. Dit kwam de sereniteit van de Waterstaatskerk ten goede.

Het ontwerp van de teksten toont ragfijne letters en potloodlijnen.

Thuis tekende Cees de tekst in het goedgekeurde lettertype op ware grootte op papier. Dat papier werd aan de achterzijde gekrijt en op de lambrisering geplakt. Vervolgens werden met potlood de lettercontouren op de lambrisering gedrukt, het papier verwijderd en met een duivenveer het overtollige krijt afgeveegd. Daarna werd elke letter geleverd in wit. Bij de eerste statie is het resultaat twee keer afgekeurd: te wit of te opvallend. De derde keer keurden de pastoor, de architect en de Rijksdienst voor Monumentenzorg het goed.

Het schilderen was een secuur en tijdrovend werk, dikwijls met een straalkacheltje tegen de koude vingers en om de olieverf te laten drogen. Als dank vulde het parochiebestuur het bedrag aan dat Cees nodig had voor de aanschaf van een bandrecorder, waarvoor hij aan het sparen was.

Pastoor A. Romme meldde in de vergadering van 17 december 1962: *'De Kruisweg staties zijn klaar en worden nu ingelijst in koperen lijsten door de Heer Nieuwlaat ter Stede'*. De vergadering vermeldde verder dat de kruisweg vóór Kerstmis 1962 opgehangen zal zijn. Met Pasen 1963 was naast de kruisweg ook de restauratie van de kerk gereed. Roosendaal had zijn originele in Waterstaatsstijl gebouwde kerk weer terug, de enige in het land met een kruisbeuk.

Ook Guido van de Griendt was destijds blij met de dichtregels bij zijn kruiswegstaties. Hij vond ze goed passen bij de essentie van wat hij via zijn krijttekeningen wilde overbrengen. Al vroeg hij zich toen en nu nog steeds af of de kruiswegstaties zonder titel en met alleen deze dichtregels voor iedereen even toegankelijk zouden zijn. Zeker mensen die niet meer vertrouwd zijn met het lijdensverhaal van Christus, zouden bij de afzonderlijke staties misschien niet meer weten waar ze naar kijken en wat ze lezen. Om die reden hebben wij bij de kruiswegstaties en dichtregels verderop in dit boekje de nummering en titels vermeld.

De kruisweg in de pers

Niet alleen de pastoor en de parochianen waren tevreden. De kruisweg haalde ook de media. Zowel het Brabants Nieuwsblad als De Volkskrant besteedden er aandacht aan.

In het Brabants Nieuwsblad van 22 december 1962 wordt in een artikel onder het kopje *'Nieuwe kruisweg St. Jan: alleen het essentiële'*, uitgebreid aandacht geschonken aan de nieuwe kruisweg. Een fragment uit de tekst luidt:

'De 14 staties zijn uitgevoerd in zwart-wit Siberisch krijt op een speciaal soort papier, wat wonderlijk past, in kleur en formaat, in opstelling achter de kruisbeuk, in het geheel van deze vernieuwde kerk. Bewust heeft de kunstenaar ernaar gestreefd om in iedere statie het essentiële van het voorgestelde tafereel te treffen. Het essentiële, dat wil zeggen, het weglaten van alles wat overbodig is, van alle entourage. Om de tekeningen die 100 bij 120 cm groot zijn, zit slechts een smalle koperen lijst, die ieder tafereel losmaakt van de eveneens vlak witte muur, zodat ook die lijst niet stoort. Tussen lambrisering en ramen rijgen de staties van de nieuwe kruisweg zich aaneen. De lijn der lijsten past in de architectuur van de kerk, het sobere zwart-wit sluit aan bij de eenvoud der kleuren. De koperen lijsten zijn smal en alleen afscheiding van de roomwitte muren.'

In maart 1963 kreeg pastoor Romme bezoek van De Volkskrant. Deze krant wilde een verslag van de kruisweg en de onderschriften maken voor de editie van Goede Vrijdag, op 12 april 1963. De koptekst van het artikel onder de titel *'Een kruisweg als rijmprent'* luidt:

'De kerk van Sint Jan de Doper is een Waterstaatskerk. Hebben vroegere generaties de door het ministerie van Waterstaat gedurende de eerste helft der vorige eeuw gebouwde kerken weleens verfoeid, onze tijd denkt er anders over en weet er veel in te waarderen. De officiële instanties sluiten zich daarbij aan. Zo kon het gebeuren dat de Rijksdienst voor Monumentenzorg de fraaie kerk in Roosendaal restaureerde. In de dertiger jaren van deze eeuw werd het sobere interieur van deze kerk, die gebouwd werd in de jaren 1834-'39, door het aanbrengen van een bonte beschildering op weinig bewonderenswaardige wijze veranderd. Geholpen door Monumentenzorg heeft de huidige pastoor, de zeereerwaarde heer A.H. Romme O. Praem., de kerk nu in haar oorspronkelijke schoonheid doen herstellen. Aan de jonge kunstenaar Guido van de Griendt werd opdracht gegeven een kruisweg te tekenen. In de zacht witte kerk vond men een gekleurde kruisweg niet passen. Onze medewerker Frans de Clercq, te Roosendaal woonachtig, schreef bij alle staties korte berijmde meditaties, die op smaakvolle wijze onder de veertien staties zijn aangebracht. Hierdoor is de Roosendaalse Sint Janskerk de eerste en enige kerk in Nederland, die een kruisweg bezit in de vorm van een rijmprent.'

Brabants Nieuwsblad van 22 december 1962 en De Volkskrant van 12 april 1963.

Afscheid van de kruisweg in de Sint Janskerk

Op 5 januari 1997 namen de Norbertijnen afscheid van de parochie tijdens een eucharistieviering in de Sint Janskerk. Meer dan zeven eeuwen hadden de Norbertijnen het gezicht van Roosendaal in godsdienstig, cultureel en economisch opzicht mede bepaald.

Na de sluiting van de Sint Jan als parochiekerk op 8 maart 2003 zijn diverse gebruiksvoorwerpen naar het Museum Tongerlohuys gegaan en naar de Onze Lieve Vrouwekerk op de Kade, de nieuwe parochiekerk. De kruiswegstaties verhuisden tijdelijk naar het depot van het bisdom Breda en zijn nu in bewaring bij de Sint Norbertusparochie. De dichtregels zijn nog steeds te zien op de lambrisering in de Sint Janskerk, die inmiddels een andere bestemming heeft gekregen.

Op veler verzoek is in 2010 onder de toren van de Sint Janskerk een Mariakapel ingericht. Op 16 juni 2010 heeft de toen 89-jarige Frans de Clercq, de schrijver van de dichtregels onder de kruiswegstaties, een paneeltje onthuld dat een exacte weergave is van hetgeen dat in 1963 in De Volkskrant was gepubliceerd.

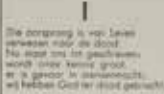

Afscheidsdienst van de Norbertijnen in de Sint Janskerk, 5 januari 1997.

Frans de Clercq onthult 'zijn' paneeltje in de Mariakapel.
Foto Peter van Trijen, 16 juni 2010.

Find out for you at www.DanoneNutrition.com or call 1-800-421-2222. **©2006 Danone Waters of North America, Inc.**

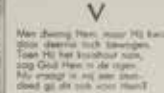
Die dorging is wat Leven
verwesen nader de dood
hu wat ons in geuewen
wordt over kenne groot
er is geoor in eenenocht,
wi hebben God in doud geuecht

De wereld had haar best
de lange vrouwen doen
in trouwen, doch en kwam
drecht PT, het kon niet
en aldus was het
was een flauw einde.

IV
Betrondde zongt die hem
in dade vood vermaan
— hoe spreek! Zin alle van
het droefvigt wees gegroet —
wil en Uw broeder, ogen
met aller tinnen droeg.

Men zweng Hen, maar Hi kan
drie daerns noch lewigen.
Toen Hi het kruis hout nam,
zag God Hen in de ogen.
Hi's moed is nu een steen-
dood gij dit ook weet Hen?

100

VI
Hoe trieft hij 't noot gekomen
als waren deze dood.
Mijn dank mog' Zij gelast
om lachet zijn bewaren.
Moge Zij beeld voorbij
in ons weeromgeeld staan.

VII
Door een minste heide
verrudden in 'Zijn leed,
valt Hij op nieuw Gewroeten
tot ween die men veruudd
Wij zijn, 1 die Hem verruuden
en talloos weer verruuden.

VIII

Die dertigste Hem beweent,
 In alle kanten, vrommen,
 Is al versterft vereent,
 Verreest Zijt alreest om vrommen!
 Beweent die braven vromt wylt
 Gedoon hebt en nog doet uwe Mi!

X
Hoe wordt wat zo verheven,
bestaande van Gods handen
— Zijn schone — prijsgegeven
aan spij en ruge schanden
Zie want hier ons omringd
wat groeit van onverschend.

XI
O hand, die schuld is groot
die jy vormgeel met myn
dies het jy gedood
en God aan 'n kruis gesien
Moen Jy sterfende hande
wilten tot heel verpoude,

This is a scan of a blank page from a document. The paper has a light beige or off-white color. There are some faint vertical lines visible along the left edge, possibly indicating the binding or gutter of the book. No text, figures, or tables are present on this page.

XII

XIII
Many I
Alle Schuppen an Rachen,
Hinter sich, hoch sich ein Kind
umgibt und hat um Munde;
die U. zu wachend
Open the heads full

XIV
 War dass jeder ein Meister
 an Gott gehen bewende,
 mit 1 korn' gut' in seine
 Hut bewende, und sein' in
 ein' ständ' schenke wird' in

25

Die oorsprong is van Leven
verwezen naar de dood.
Nu is ons lot geschreven:
wordt onze kennis groot,
er is gevaar in mensenmacht;
wij hebben God ter dood gebracht.

Statie I - Jezus wordt ter dood veroordeeld

De mensheidorst haar leed
de lange eeuwen door.

In tranen, bloed en zweet
draagt Hij het kruis ons voor.

En alle pijn valt stil
voor wie Hem volgen wil.

Statie II - Jezus neemt het kruis op zijn schouders

Hoe ligt, Wie 's werelds gaarden
en bomen menigvoud
geschapen heeft, ter aarde
onder het schendend hout.
Maar druiven worden wijn
als zij vertreden zijn.

Statie III - Jezus valt voor de eerste keer onder het kruis

Betraande Maagd die Hem
in deze nood ontmoet
hoe spreekt zijn stille stem
het droevigst wees – gegroet –,
wil om Uw brandend' ogen
ons aller tranen drogen.

Statie IV - Jezus ontmoet zijn moeder Maria

Men dwong hem, maar hij kwam,
door deernis toch bewogen.
Toen hij het kruishout nam,
zag God hem in de ogen.
Nu vraagt in ons een stem:
deed gij dit ook voor Hem?

Statie V - Simon van Cyrene helpt het kruis dragen

Hoe bloeit, bij 't boos gebaren,
als rozen deze daad.
Haar doek mag Zijn gelaat
als liefdes prijs bewaren.
Moge Zijn beeld voortaan
in ons weerspiegeld staan.

Door een misleide horde
vernederd in Zijn leed,
valt Hij opnieuw. Geworden
tot worm die men vertreedt.
Wij zijn 't die Hem vertraden
en telkens weer verraden.

Statie VII - Jezus valt voor de tweede keer

Die droevig Hem beweent,
in alle tijden, vrouwen,
in stil verdriet vereend,
verstaat Zijn “staakt uw rouwen”:
“Bewaart uw tranen voor wat gij
gedaan hebt en nog doet aan Mij”.

De haat staat in de ogen
boven Zijn derde val.
O goddlijk mededogen
dat hen vergeven zal.
Maar eindeloze zonden
zullen Hem wéér verwonden.

Hoe wordt, wat zo verheven
ontbloede aan Gods handen
– Zijn lichaam – prijsgegeven
aan spot en vuige schande.
Zo wordt door ons ontwijd
wat straalt van zuiverheid.

Statie X - Jezus wordt van zijn kleren beroofd

O hand, de schuld is groot
die gij voorgoed zult dragen:
Abel hebt gij gedood
en God aan 't kruis geslagen.
Maar Zijn doorvlijmde handen
willen het heil verpanden.

Statie XI - Jezus wordt aan het kruis genageld

Nu breekt dit edelst hart.
Hij schreit zijn laatste snik,
nóg om de mens benard.
Verhevenst ogenblik
en keerpunt onzer dagen:
hier ligt de dood verslagen.

Statie XII - Jezus sterft aan het kruis

(Maria:)

“Mijn Schepper en Behoeder,
maar ach, toch ook mijn Kind,
terugkerend tot Uw moeder,
die U zó wedervindt;
open Uw hemels Eden
om wat ik heb geleden.”

Wat deze leden stil omsloot
en Gods geheim bewaarde,
is 't laatste graf op aarde
het leven eindt niet, maar de dood.
Elk stervend scheiden wordt tot schijn,
want morgen zal het Pasen zijn.

Statie XIV - Jezus wordt in het graf gelegd

Guido van de Griendt (links) samen met Jan Jongmans.
Foto Tineke Engelen.

Nawoord

De Sint Janskerk onder de hoede van de Norbertijnen uit Tongerlo heeft mij altijd al geboeid. Geboren in 1940 en getogen in de Molenstraat nabij de pastorie, heb ik als oud-parochiaan goede herinneringen aan deze kerk. Na de restauratie begin jaren zestig, waarbij de kerk zijn oorspronkelijke Waterstaatsstijl terugkreeg in een sober wit, rustgevend interieur, werd ik getroffen door de 'zwart-wit' getekende kruisweg van Guido van de Griendt. Zo'n kruisweg had ik nog nooit gezien.

Na de sluiting van de Sint Janskerk in 2003 is de kruisweg naar de Onze Lieve Vrouwekerk aan de Kade gegaan. De laatste jaren werden hier regelmatig enkele kruiswegstaties geëxposeerd. Hierdoor werd opnieuw mijn nieuwsgierigheid gewekt naar het tot stand komen van deze bijzondere kruisweg.

In samenwerking met Spirit in Roosendaal resulteerde dat in dit boekje en in een expositie van de kruiswegstaties met voorstudies van de maker Guido van de Griendt in het Museum Tongerlohuys, de voormalige pastorie van de Sint Janskerk.

Het was boeiend om dit deel van de rijke geschiedenis van de Sint Janskerk te belichten. Mijn dank gaat dan ook naar allen die dit door medewerking mogelijk maakten.

Jan Jongmans, Roosendaal, januari 2017

Colofon

Interviews	Guido van de Griendt, Vlijmen. Cees UijtdeHaag, Roosendaal.
Bronnen	Notulen vergaderingen van het kerkbestuur parochie Sint Jan, 1962-1963.
Literatuur	Broeder Albertinus, Tussen Dal en Donken (Roosendaal, zonder jaartal). Ansichtkaarten, uitgegeven door parochie Sint Jan (pastoor-deken J. Derikx), circa 1935. B.H. Stolte, De kerk van St. Jan de Doper te Roosendaal, in: jaarboek De Ghulden Roos, 20 (1960), blz. 81-92. T. Brink, Begraven beelden op het Tongerloplein te Roosendaal, in: jaarboek De Ghulden Roos, 76 (2016), blz. 9-32. Toren Tongerlo, uitgave van de O.L.V. Abdij van Tongerlo, 1997, jrg. 53, nr. 2.
Met medewerking van	Peter Schoonen, Roosendaal (uitgave De Volkskrant). Museum Tongerlohuys, Roosendaal. West-Brabants Archief, Bergen op Zoom. Leden van de werkgroep 'Spirit in Roosendaal'. Tenzij anders vermeld, zijn alle foto's gemaakt door Jan Jongmans.
Lay-out	Echo Information Design, Roosendaal.
Druk	Altorffer, Roosendaal.

Een uitgave van Spirit in Roosendaal, 2017

Zuidzijde van de Sint Janskerk,
24 mei 2016.

